

АФРИКА

Отношенията между ЕС и Африка понастоящем са уредени от [Споразумението от Котону](#) и [Съвместната стратегия Африка—ЕС](#), които включват политически и икономически измерения, както и измерение, свързано с развитието. ЕС работи активно за насърчаване на мира и сигурността в Африка и участва в диалог относно различните политики с Африканския съюз (АС), включително в областта на демокрацията и правата на човека. Миграцията се очерта като основен елемент в отношенията между Африка и ЕС. Европейският фонд за развитие остава основен канал на сътрудничеството за развитие на ЕС в Африка.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

- Член 217 от [Договора за функционирането на Европейския съюз](#) (ДФЕС);
- Споразумение за партньорство между членовете на групата държави от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн (АКТБ) и Европейската общност и нейните държави членки (Споразумението от Котону);
- [Споразумение за търговия, развитие и сътрудничество](#) (СТРС) между Република Южна Африка и Европейската общност и нейните държави членки.

СПОРАЗУМЕНИЕТО ОТ КОТОНУ

Отношенията между ЕС и държавите в Африка на юг от Сахара понастоящем са уредени от Споразумението от Котону, което определя основата за отношенията между ЕС и 78 държави от групата АКТБ. Южен Судан не е подписал споразумението.

Началото на отношенията между ЕС и АКТБ датират от Конвенциите от Ломе I—IV (1975—2000 г.) за определяне на разпоредби за сътрудничество за развитие и търговски разпоредби, които позволяват свободен достъп до европейския пазар за 99,5 % от продуктите от държавите от АКТБ. Договореностите от Ломе бяха последвани от Споразумението от Котону, подписано на 23 юни 2000 г. със срок на действие от 20 години. Целта на Споразумението от Котону е да се изкорени бедността чрез по-пълно интегриране на държавите от АКТБ в световната икономика. В споразумението от Котону се използва терминът „партньорство“, като се подчертава взаимният ангажимент и отговорност и се изтъква политическият диалог, правата на човека, демокрацията и доброто

управление. Споразумението се изпълнява от съвместни институции на АКТБ—ЕС, в т.ч. Съвет на министрите, Комитет на посланиците и Съвместна парламентарна асамблея. Споразумението от Котону е преразгледано два пъти, през 2005 г. и през 2010 г. Европейският парламент даде одобрението си за ратификация на преразглеждането от 2010 г. през юни 2013 г., но изрази „силни резерви относно тези части от споразумението, които не отразяват позицията на Европейския парламент и ценностите на Съюза“. Парламентът по-специално възрази спрямо липсата на изрична клауза за „недискриминация на основата на сексуална ориентация“.

Срокът на Споразумението от Котону изтича през 2020 г. и поради това вече са в ход дискусии относно рамката за периода след изтичането му. През 2015 г. Европейската комисия започна процес на обсъждане, който включва широка обществена консултация и процес на извършване на оценка. Обсъждането доведе до публикуването през ноември 2016 г. на съвместно съобщение, с което се определят различните варианти на политиката за бъдещето. Парламентът прие резолюция относно бъдещето на отношенията между АКТБ и ЕС след 2020 г. през октомври 2016 г. Съобщението на Комисията беше последвано през декември 2017 г. от предложение за указания за водене на преговори. Този документ бе обсъден в Парламента през първата половина на 2018 г. и на 14 юни 2018 г. беше приета [резолюция](#), изразяваща становището на Парламента. Този процес доведе до издаването на преговорен мандат на ЕС през юни 2018 г., докато страните от АКТБ издадоха своя мандат през май. Диалогът започна през октомври 2018 г. и четири кръга от преговорите са приключени.

СЪВМЕСТНАТА СТРАТЕГИЯ АФРИКА—ЕС

Основната политика на ЕС по отношение на 54-те африкански държави се съдържа в съвместната стратегия Африка – ЕС. Съвместната стратегия Африка—ЕС беше приета от европейските и африканските лидери на втората среща на високо равнище между ЕС и Африка в Лисабон през декември 2007 г. Целта на стратегията беше да изведе отношенията между Африка и ЕС на ново, стратегическо равнище при подчертано политическо партньорство и засилено сътрудничество на всички равнища. Целите на стратегията са:

- преминаване отвъд сътрудничеството за развитие, отваряне на отношенията Африка—ЕС за въпроси, предизвикващи обща политическа загриженост;
- преминаване отвъд чисто африканските въпроси, към ефективно справяне с глобалните предизвикателства като миграцията, изменението на климата, мира и сигурността;
- подкрепа на стремежите на Африка за насърчаване на намиране на трансрегионален и континентален отговор на тези важни предизвикателства;
- разработване на партньорство, ориентирано към хората, като се гарантира по-добро участие на африканските и европейските граждани.

За постигането на тези цели съвместната стратегия Африка—ЕС първоначално установи осем тематични партньорства за сътрудничество. Четвъртата среща

на високо равнище между ЕС и Африка, която се проведе в Брюксел през април 2014 г., доведе до приемането на политическа декларация от държавни и правителствени ръководители и насочена към резултати пътна карта за периода 2014-2017 г. На срещата на високо равнище беше решено първоначалните осем тематични партньорства да бъдат реорганизирани в пет приоритетни области: i) мир и сигурност; ii) демокрация, добро управление и права на човека; iii) човешко развитие; iv) устойчив и приобщаващ растеж и развитие, както и континентална интеграция; и v) световни и възникващи въпроси. В тази нова рамка за сътрудничество науката, технологиите и иновациите са признати като хоризонтален въпрос с оглед на приноса им към достигането на всички останали цели за социално-икономическо развитие. Беше одобрена отделна декларация по въпросите на миграцията и мобилността, както и план за действие за борба с незаконната миграция и трафика на хора, за подобряване на международна закрила, по-добро организиране на законната миграция и засилване на връзката между миграция и развитие.

През ноември 2015 г. ЕС и Африка проведоха [среща на високо равнище във Валета](#) (Малта), по време на която беше поставен акцент върху миграцията и която доведе до приемането на Плана за действие от Валета и стартирането на [извънредния доверителен фонд на ЕС](#) (ИДФЕС) за Африка в размер на 1,8 млрд. EUR с цел преодоляване на първопричините за незаконната миграция и разселването на хора в Африка. В съответствие с новата глобална стратегия на ЕС през юни 2016 г. Европейската комисия въведе също така нова рамка за партньорство по въпросите на миграцията с трети държави. Що се отнася до дългосрочното финансиране, през септември 2016 г. Комисията обяви създаването на [Европейски план за външни инвестиции](#), който включва нов иновативен финансов инструмент — [Европейския фонд за устойчиво развитие](#) (ЕФУР).

Петата среща на високо равнище [между ЕС и Африканския съюз](#) (АС) се проведе в Кот д'Ивоар през ноември 2017 г., като се съсредоточи върху темата „Инвестиране в младежта“. Това е ключов въпрос за двамата партньори, тъй като 60 % от населението на Африка е на възраст под 25 г. В подготовката за това събитие през май 2017 г. Европейската комисия и заместник-председателят/ върховен представител издадоха съвместно съобщение за [подновяване на усилията за партньорството между Африка и ЕС](#). Освен това Европейският парламент беше домакин на конференция на високо равнище за популяризиране на своята визия за ново партньорство в навечерието на срещата на високо равнище, на която се събраха политически лидери от ЕС и Африка и създатели на политики, за да обсъдят мира и сигурността, икономическия растеж, миграцията и младежта. По време на срещата на високо равнище лидерите от ЕС и Африка приеха [съвместна декларация относно общите приоритети за партньорство между ЕС и Африка](#) в четири области: i) икономически възможности за младите хора; ii) мир и сигурност; iii) мобилност и миграция; и iv) сътрудничество и управление. Те също така осъдиха и нечовешкото отношение към мигрантите и бежанците в Либия, като приеха [съвместна декларация](#) по този въпрос.

СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА РАЗВИТИЕ

ЕС остава най-големият донор за Африка. Сътрудничеството за развитие се осъществява чрез различни финансови инструменти. Най-значителният е Европейският фонд за развитие (ЕФР), който се основава на Споразумението от Котону и не е част от общия бюджет на ЕС (вж. отделния технически фиш [5.3.1](#) относно развитието). Настоящата финансова структура може да се промени в резултат на преговорите по новата многогодишна финансова рамка на ЕС за периода 2021-2028 г. (вж. отделния технически фиш [1.4.3](#) относно този въпрос), които започнаха през 2018 г. и следва да приключат до края на 2019 г. или началото на 2020 г. Единадесетият ЕФР разполага с бюджет от 29,1 милиарда евро: 24,3 милиарда евро за национални и регионални програми за сътрудничество, 3,6 милиарда евро за вътрешно сътрудничество между държавите от АКТБ и 1,1 милиарда евро за Инвестиционния инструмент за АКТБ, управляван от Европейската инвестиционна банка.

ЕФР обхваща всички африкански държави, които са страни по Споразумението от Котону, с изключение на Южна Африка, която получава средства за сътрудничество от Инструмента на ЕС за сътрудничество за развитие (ИСР), част от общия бюджет на ЕС. Новият ИСР за периода 2014#—2020 г. отпуска също 845 милиона евро за Панафриканската програма, която е създадена да финансира съвместната стратегия Африка—ЕС и континентални и трансконтинентални дейности.

Сред другите финансови инструменти, които са свързани с Африка, са Европейският инструмент за съседство за Северна Африка, тематичните програми по ИСР (глобални обществени блага и предизвикателства и гражданско общество и местни органи на властта) и Европейският инструмент за демокрация и права на човека (ЕИДПЧ).

Редица африкански държави, разположени в Северна Африка, Африканския рог и в регионите на Сахел и езерото Чад, се възползват също от създадения неотдавна извънреден доверителен фонд на ЕС за Африка. Откакто фондът функционира, общият размер на средствата, които се предоставят за трите регионални прозореца, се е увеличил до почти 3,6 милиарда EUR.

ТЪРГОВСКИ ОТНОШЕНИЯ

Основните инструменти за насърчаване на търговията между ЕС и африканските региони са съвместимите със Световната търговска организация търговски договорености, наречени „споразумения за икономическо партньорство“ (СИП). При все това договарянето на тези споразумения, започнало през 2002 г., се оказва трудно и не се стигна до финализиране до 2008 г., както се очакваше. В резултат на това ЕС прие регламент относно достъпа до пазара, за да осигури временни правила за достъп до пазара до 2014 г., които бяха продължени впоследствие (вж. отделния технически фиш относно търговските режими, прилагани за развиващите се държави).

Актуалното състояние по отношение на СИП е следното:

- Западна Африка — преговорите на техническо равнище между ЕС и 16 западноафрикански държави бяха приключени през февруари 2014 г. Текстът беше парафиран на 30 юни, а на 10 юли 2014 г. държавните ръководители на Икономическата общност на западноафриканските държави (ECOWAS) одобриха СИП за подписване. Процесът на подписване продължава да тече. Нигерия, обаче, отказва да подпише споразумението;
- Централна Африка — Камерун беше единствената държава, подписала временното СИП за Централна Африка през януари 2009 г. Европейският парламент даде одобрението си за споразумението през юни 2013 г. и Парламентът на Камерун одобри ратифицирането му през юли 2014 г. Споразумението се прилага временно в Камерун от август 2014 г.;
- Източна и Южна Африка — четири държави в региона (Мавриций, Сейшелските острови, Зимбабве и Мадагаскар) подписаха временно СИП през 2009 г. То се прилага временно от май 2012 г., а през януари 2013 г. Парламентът даде одобрението си за ратификация. Преговорите по пълното регионално СИП все още продължават.
- Източноафриканска общност — ЕС и Бурунди, Руанда, Танзания, Кения и Уганда подписаха пълно регионално СИП на 16 октомври 2014 г. Само Кения и Руанда, обаче, са подписали споразумението (през септември 2016 г.);
- Южноафриканска общност за развитие (ЮАОР) — на 15 юли 2014 г. приключиха успешно преговорите по СИП между Ботсуана, Лесото, Южна Африка, Свазиленд и Мозамбик, от една страна, и ЕС, от друга страна. Търговските разпоредби от Споразумението за търговия, развитие и сътрудничество от 1999 г. между ЕС и Южна Африка ще бъдат заменени от разпоредбите на регионалното СИП. ЕС и държавите от ЮАОР подписаха СИП в Ботсуана през юни 2016 г. и споразумението започна да се прилага временно през октомври 2016 г. за всички държави с изключение на Мозамбик, за който започна да се прилага временно през февруари 2018 г.

РОЛЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Парламентът има постоянни междупарламентарни делегации за връзки с африканските държави и институции. Основният орган, в рамките на който Парламентът сътрудничи по такива въпроси, е [Съвместната парламентарна асамблея АКТЬ—ЕС](#), която изпълнява съществена роля за укрепването на отношенията между ЕС и неговите партньори от АКТЬ и заседава два пъти годишно. Последното заседание се проведе през март 2019 г. в Букурещ, Румъния, а следващото ще се проведе през декември 2019 г. в Кигали, Руанда.

Парламентът също така разработи форми на парламентарно сътрудничество с Африканския съюз чрез [Делегацията си за връзки с Панафриканския парламент](#) (ПАП), създадена през 2009 г. Парламентът и ПАП осъществяват демократичен контрол върху изпълнението на съвместната стратегия Африка—ЕС. Последното заседание се проведе на 16 – 18 май 2018 г. в Мидранд (Южна Африка). Налице

са също така тесни двустранни парламентарни отношения с [Южна Африка](#), които са засилени от [стратегическото партньорство между ЕС и Южна Африка](#) (2007 г.) — единственото двустранно стратегическо партньорство на ЕС с африканска държава. Последното междупарламентарно заседание се състоя през октомври-ноември 2018 г. в Кейптаун (Южна Африка). Освен това комисията по развитие прие на 16 ноември 2017 г. [резолюция относно стратегията ЕС—Африка](#) с оглед на предстоящата среща на високо равнище ЕС—Африка през ноември 2017 г.

Gonzalo Urbina Treviño
11/2019

